

УДК 316.74:37

DOI <https://doi.org/10.32782/2707-9147.2023.100.7>

О. А. ХОМЕРІКІ

доктор соціологічних наук, професор,
завідувач кафедри соціології та політології
Національний авіаційний університет

КУЛЬТУРНА ТА СОЦІАЛЬНА СИСТЕМОЛОГІЯ В СОЦІОЛОГІЇ МИСТЕЦТВА: ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ

В статті побудовано описово-аналітичну схему можливостей застосування культурної та соціальної системології в дослідженні соціології мистецтва, а також розв'язано проблему використання поняттєво-категорійного апарату культурної та соціальної системології в розумінні творів мистецтва, дослідженні їх символічних складників (образів, символів, архетипів тощо) та рефлексії перспектив їх застосування в соціології мистецтва.

В результаті проведеного дослідження зроблено висновок про те, що можливість культурної та соціальної системології та похідної від неї візуальної аналітики та соціології візуальних символів в аналізі соціології мистецтва є доволі перспективними. Наголошено на специфічному для культурної та соціальної системології для можливості розуміння ціннісних універсалій в творах мистецтва.

Наголошено, що цими універсальними є, по перше, світогляд як картина світу, «картографією» якого є категорії. Він дозволяє індивідуальним та колективним суб'єктам визначати континуум (світопорядок) і відповідні траєкторії руху в ньому (спрямованості та ієрархії цінностей). По-друге, ним виступають набори цінностей, відображені в символах часових бюджетів руху тих чи інших архетипових образів суб'єктів в рамках та тих чи інших сценаріїв їх активностей. Відзначено, що ці набори цінностей, які відповідають «часовим бюджетам» тих чи інших типів активностей, корелюють із статусно-рольовими ієрархіями. Останні визначають значущість тих чи інших груп людей в соціальній системі, себто, соціальні стратифікації, і проєкуються колективною уявою на ті чи інші образи мистецтва (літературно-художні, образотворчі, скульптурні і т.п.). Констатовано, що габітуси, представлені в наборах типових патернів поведінки, рутин-узвичаєностей, підтримують вищепокладені елементи культурної системи у формі тих чи інших часо-просторових «прив'язок» – ритуалів, звичок, традицій, конвенцій-стереотипів тощо. Вони найчастіше презентуються в так званих банальних символах, яким не надається значення і які є приналежними до так званих рутин. Тим не менш, для соціології мистецтва розуміння таких символів є важливим для визначення змісту і напрямів інкультурації тих чи інших цінностей через різні символи, символні композиції, теми та сценарії продуктів мистецтва.

Ключові слова: культурна та соціальна системологія, візуальна аналітика, соціологія мистецтва, сенси, аксіосфера, світогляди, цінності, спрямованості, ієрархії/гетерархії цінностей, статусно-рольові ієрархії, соціальні габітуси, архетипи, символи.

Постановка проблеми. Взаємозв'язки між культурою, суспільством, психікою та тілом/тілесністю в їх рекурсійному розумінні лишаються малодослідженою проблемою. Для соціології мистецтва евристичний потенціал неофункціоналістської теорії рекурсії в розумінні наскрізних взаємодій культурного, соціального, психічного та тілесно-організмичного є своєрідною прогалиною, яку частково можна пояснити міжнауковими та міжпредметними кордонами в рамках позитивістського розуміння науки, частково – неприйняттям інтегралістських концепцій із занадто високим рівнем спекулятивності, який наближає науку до філософії.

В науковій літературі із соціології та соціо-гуманітарних студій міститься достатньо велика кількість досліджень, які уможливають фрагментоване розуміння взаємодій між культурою і соціумом (соціологія культури, соціологія мистецтва), соціумом та психікою (соціальна психологія), тілом та психікою (психологія тілесної свідомості, психосоматика), соціумом та тілом (соціологія тілесності, візуальна соціологія). Водночас в соціології бракує теоретичних моделей, які узручнювали б концептуалізацію наскрізних взаємодій між культурою, соціумом, психікою та тілом/тілесністю, з одного боку, та реаліями мистецтва у формі образів, символів, архетипових структур – з іншого боку.

Метою статті є побудова інтерпретативної схеми застосування поняттєво-категорійного апарату культурної та соціальної системології в соціології мистецтва.

Невизначена наукова проблема, якій присвячено статтю. Статтю присвячено проблемі використання поняттєво-категорійного апарату культурної та соціальної системології в царині соціології мистецтва, дослідженні можливостей розуміння символічних складників мистецтва (образів, символів, архетипів тощо) та рефлексії перспектив їх застосування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні засади дослідження статті викладено в низці праць авторів, тематика і проблематика яких є дотичною до різних психологічних напрямів (систем психологічного теоретизування), представники яких послуговувалися для опису та аналізу культури і суспільства низкою концептів із спільним семантичним полем, зокрема: «цензура», «супер-его» (в ортодоксальному психоаналізі З. Фрейда); (нейро)логічних рівнів (духовності, місії, ідентичності, цінностей та переконань в теоріях та практиках нейролінгвістичного програмування Г. Бейтсона та Р. Ділтса); вищого безсвідомого (супер-безсвідомого) в психосинтезі Р. Асаджіолі; знання як соціальних конструктів спільноти в соціальному конструкціонізмі К. Гергена та Р. Харре; неюнгіанська теорія центроверсії Е. Ноймана, фундована на розумінні центроверсії як «вродженої тенденції цілого до створення єдності своїх частин і синтезу в системі... за допомогою якої ціле стає самотворчою системою, що розширюється»; теорії інструментальних та термінальних цінностей М. Рокіча; теорій соціальної

ідентичності Е. Еріксона, М. Козловця та Л. Смокової, низці праць з культурної та соціальної системології Романенка Ю.В., Святненка, статей з соціології мистецтва Є. Кореня та ін. [1–24].

Теоретичні засади дослідження є представленими не лише в соціології, але і в міждисциплінарних студіях, включаючи соціальну психологію, соціальну філософію та філософію культури, поняттєво-категорійний апарат яких узручнює, перш за все, аналіз вищих аксіостазисів культурної системи в її зв'язку із психікою та суспільством та механізмів аутопоєзису та рекурсії, які в авторській моделі Ю. Романенка охоплюють тетраклстер «культура-соціум-психіка-тіло». Йдеться, зокрема, про теорію часо-простороворотів (С. Кримський, Ю. Павленко), структурний функціоналізм Т. Парсонса та неофункціоналістську теорію соціальних систем Н. Лумана [3; 16; 19].

Виклад основного матеріалу. В культурній та соціальній системології «соціум в культурі» як субрівень культури є представленим світоглядом, спрямованістю, ієрархією цінностей та статусно-рольовими ієрархіями із їх габітусами [9, с. 66–71]. *Світогляд* як картографія космосу-порядку та рекурсія набору ідентичностей¹ є картою вибору генералізованих можливостей руху, який випливає з змісту осьової ідентичності. Осьова (мета)ідентичність визначає образ космосу (світопорядку), у якому розгортається основна історична драма особи/спільноти у протиборстві/співпраці, війні/світі та інших відносинах з ідентичностями інших осіб/спільнот.

Як стає зрозумілим з викладеного вище, в творі мистецтва митці образно-символічними засобами категоризують своїх персонажів, або ж, висловлюючись мовою Ю. Романенка, конструюють рекурсії «відповідних ідентичностей, оскільки побудова карти та її опис реалізується через відповідні самореференції та іншо-референції. Ці самореференції та іншо-референції у відповідних рефлексіях свідомості є представленими шерегами бінарних опозицій: космос-хаос, мир-війна, закон-беззаконня, ми-вони, цивілізація – варварство тощо, отже, низкою категорій» [7, с. 9–12; 7, с. 136, с. 144–146]. Тут дослідник розвиває положення теорії Н. Лумана про референції і самореференції як важливі для побудови соціальних систем механізми самовідсилання в комунікації системи із середовищем.

В контексті логіки зазначеного автором, програма життєвої активності розгортається в рамках світогляду, оскільки образ світу, який побудований нами, визначає те, на що ми перетворюємо наше життя, або, іншими словами, ми повністю відповідаємо тому і живемо відповідно до того, чим є для нас культурний та соціальний порядок, космос, життєвий лад. Завдяки категоріям ми узагальнюємо, тобто, перестаємо

¹ Світогляд може відображати як одну, так і декілька ідентичностей за набору ідентичностей, оскільки будь-яка ідентичність або їх сукупність можуть формувати більш-менш тоталізовані або фрагментовані часо-простори, якими особи/групи людей можуть керуватися як картами та картографіями реальності.

Таблиця 1

Рекурсія соціуму в культурі в культурній та соціальній системології [9, с. 66–70]

Соціум в культурі	Світогляди, спрямованості, ієрархії цінностей, статусно-рольові набори та габітуси	Задавання ієрархій (культурна ієрархізація), первинна інкультурація та соціалізація (культурна та соціальна інтерналізація)
-------------------	--	---

щоразу повертатися до вже пережитого досвіду завдяки категоризації, категорії ж визначають часо-просторові кордони ціннісного світу.

Для досліджень продуктів мистецтва в соціології мистецтва світогляд може досліджуватися перш за все як образ світу для ін-групи та аут-групи, як «ми-образ світу» та «вони-образ світу». Світогляди в творах мистецтва представлені тими чи іншими картинами світу (світобаченнями), які описуються, здебільшого як «наші» та «їхні». В більшості випадків йдеться про художні твори із сполучними назвами, в яких можна чітко простежити бінарні позиції, а отже, і різні образи світу носіїв позначених ідентичностей.

Спрямованість в культурній та соціальній системології визначено як один з культурних векторів, яким йде суб'єкт як носій відповідного набору ідентичностей і який співвідноситься з місією як технологічний вимір руху в рамках ідентичностей – з телеологічним та предметно-змістовним. Якщо місія визначає ціннісно-історичне призначення будь-яких активностей, які воліє розгортати особа/спільнота, то спрямованість дозволяє здійснювати «маршрутизацію» цих активностей, якщо висловлюватися метафорично, на «карті» світогляду [9, с. 122, 140].

Для соціології мистецтва важливим в аспекті розуміння сюжетів будь-яких художніх творів є розуміння того, на що витрачається життєвий час героїв, куди вони спрямовують власну активність. Адже герої тих чи інших художніх творів можуть господарювати і воювати, одружуватися і розлучатися, сваритися і укладати угоди тощо. Попри різноманіття їх активностей, одна їх частина згадується авторами художніх творів побіжно та периферійно, іншим вони приділяють значну за обсягом увагу. При цьому одна з активностей героїв стає провідною, в той час як інші – дотичними і доповнюючими щодо неї.

Значущі для творів мистецтва провідні активності та риси героїв/героїнь зазнають ідеалізації – художнього прийому, через який конструюються одновимірні-позитивні образи. В свою чергу, ці одновимірні-позитивні образи через метафори та алегорії можуть ставати взірцями для наслідування, як свідомого, так і безсвідомого (при переважанні другого). Аналітична ідентифікація таких безсвідомих складників, як символи, дозволяє не лише аналізувати твори мистецтва, але і послуговуватись ними символами та символічними поєднаннями для спрямованого соціального впливу.

Як відзначає Ю. Романенко, спрямованість/спрямованості, виступає/виступають своєрідним «законом»/»законами» ієрархізації цінностей² (в авторській термінології – цінностей-релятивів), структура якої є рекурсією набору ідентичностей. Оскільки ідентичності в їх ієрархізованому або ж гетерархізованому наборі утворюють ієрархію/гетерархію часо-просторо-воротів особи/спільноти, і самі ідентичності є аксіостазисами, то ієрархія цінностей як рекурсія набору ідентичностей виступає її динамічним продовженням у вигляді конкретизованого профілю бюджетів часу [9, с. 167–171].

В творі мистецтва герої уособлюють своїм життям певні сенси, які співпадають із художньо-образними категоризаціями, що співпадають із їх ідентичностями. Так, в художніх творах про українських козаків їх ідентичності саме як козаків співпадають із художньо-образними категоризаціями лицарів, захисників, вправних вояків, охочих до насолоди, якщо виникає така можливість. Козаки воюють і господарюють, коли перебувають на Січі, вони стають гультями і шибениками, коли така можливість їм трапляється і т.п.

В культурній та соціальній системології ієрархія цінностей відповідає бюджетам часу в особи/спільноти в (макро)соціумі та з якою співвідноситься ієрархія різних типів/видів діяльності. В логіці Ю. Романенка, бюджети часу, пов'язані з тими чи іншими типами/видами діяльності, співвідносяться не тільки із значущістю цих діяльностей, але і з значущістю соціальних груп, які її здійснюють, себто, із соціальною стратифікацією [7, с. 164–166, с. 168–171].

Звідси автор робить висновок про те (з яким погоджується авторка цієї статті), що соціальна стратифікація суспільства є рекурсією ієрархії цінностей, а отже, бюджети часу, які «йдуть» за цими групами, відображають ієрархічні відносини між ними. При цьому зміни в ієрархії цінностей та відповідні зміни бюджетів часу можуть, з значною імовірністю, супроводжувати зміни соціальних статусів груп у системі соціальної стратифікації.

Для соціології мистецтва перспективним в контексті можливих реалізацій метааналізу символічного фонду художніх творів вбачається визначення того, якому ж типу суспільства відповідали і відповідають ті чи інші види мистецтва. Адже в творах різних видів мистецтва,

² Тут Ю.В. Романенко дотримується поділу цінностей на цінності-абсолюти та цінності-релятиви (в термінології М. Рокіча термінальні та інструментальні цінності [13]). На думку авторки цієї статті, яка є відображеною в низці праць з культурної та соціальної системології [6-9] цінності-абсолюти мають для психіки суб'єкта центруюче значення, оскільки задають стійкі (константні) часовороти, незмінні протягом життя особи/спільноти. Стійкі (константні), за виразом С. Кримського, «часовороти» [3] описують час, що має для суб'єкта історичне значення. Цінності-релятиви, які в звичнішій термінології називаються просто цінностями, або ж ціннісними орієнтаціями, можуть зазнавати як змістовних змін, так і реконфігурування в їх ієрархіях чи гетерархіях. Вони, тим не менш, мають для суб'єкта значення, підтримуючи його культурний, соціальний та психічний розвиток через трансцендування.

наприклад – художній літературі, живописі – можна спостерігати різно-обсяжну представленість представників тих чи інших соціальних груп. Оскільки в логіці культурної та соціальної системології, ціннісну надбудову соціальної стратифікації утворює ієрархія цінностей, то різним кількостям художньо-образних типажів (наприклад, селяни, міщани, козаки тощо) відповідають не просто соціальні групи, а групи пріоритетних активностей і периферійних активностей.

Згідно побудованій логічній схемі, в образах-символах художніх творів, які позначають ті чи інші ідентичності, в прихованій формі є представленими не лише ієрархія цінностей, але і статусно-рольова ієрархія як «проект» соціальної стратифікації. Цей проект не відповідає фактичній соціальній стратифікації, але «...виступає частиною культурної системи в аспекті профілювання бюджетів часу та простору, які в соціальній системі повинні виділятися, виокремлюватися для тих чи інших соціальних груп (йдеться про всі види простору та часу – духовний, соціальний, психічний та фізичний)...», оскільки «...час і простір виступають своєрідною «валютою», яка витрачається на підтримку аутопоезійності соціальної системи через інституційні ієрархії, кореспондентні ціннісні ієрархії культурної системи» [9, с. 167–171].

Статусно-рольові ієрархії в художніх творах як предмет дослідження соціології мистецтва можуть описуватися через різноманітні символи-маркери емоційно-оціночного змісту. Адже автори художніх композицій супроводжують описи персонажів низками символічних ознак, які позначають значущість тих чи інших соціальних ролей та статусів для українського суспільства в той чи інший історичний період. Так, для одних авторів селянство як соціальна група тіпізується в творах мистецтва як трударі, які долають повсякденні труднощі і є вартими співчуття, жалю, скорботи. В інших контекстах переважає захоплення вдячністю, життєлюбністю, благородством простолюди і т.п.

В концептуальній схемі культурної та соціальної системології, рекурсією наборів (ієрархій або гетерархій) культурних цінностей є статусно-рольові набори (статусно-рольові ієрархії) із відповідними *соціальними габітусами*. За логікою дослідників, питання визначення соціальних координат групи/особи у системі соціальних взаємодій ставиться вже у межах соціальної стратифікації. Статусно-рольові набори з відповідними профілями ієрархізації є «аксіологічним ескізом» відповідної моделі соціальної стратифікації, оскільки соціальна стратифікація груп логічним чином вимагає ціннісного ж обґрунтування різної цінності представників різних соціальних груп людей у (макро)соціумі [7, с. 5–28, с. 92–227].

В описі майна героїв, їх зовнішності, предметів фізичного оточення, які позначають приватний та службовий простір і позначаються авторами творів як узвичаєні, міститься не лише важлива інформація для естетики, культурології, мистецтвознавства, але і для соціології мистецтва. Інтерес соціології мистецтва зумовлений створенням в художніх

творах своєрідних «ідеальних типів» за М. Вебером, оскільки митці часто послуговуються гіперболізаціями. Коли самі гіперболізації створюються для конструювання авторами творів магічних образів та персонажів, то габітуси відсилають до архетипів, або ж структур колективного безсвідомого.

Порівнюючи архетипи з габітусами, слід зауважити, що в аспекті «класового безсвідомого», за визначенням П. Бурд'є [11, с. 35–58; с. 77–116], габітуси задають набори узвичаєностей, або ж статусно-рольових «рутин», з якими асоціюються образи тих чи інших соціальних групи та способи їх функціонування. Подібні складники в більшості своїй є досвідомо-безсвідомими, оскільки не потребують спеціальних інтерпретацій чи обґрунтувань і являють собою набори «самоочевидностей». З іншого боку, архетипи розкриваються там, де описи габітусів перестають бути реалістичними і стають магічними та метафоричними, що відповідає розумінню цих структур колективного безсвідомого за К. Юнгом та Е. Нойманом [18–19].

Висновки. Можливості культурної та соціальної системології та похідної від неї візуальної аналітики та соціології візуальних символів в аналізі творів мистецтва та розвитку соціології мистецтва є доволі перспективними. Поняттєво-категорійний апарат зазначених напрямків дозволяє працювати з символічним простором мистецтва із розумінням ціннісних універсалій культури та суспільства. Цими універсаліями є, по-перше, світогляд як картина світу, «картографією» якого є категорії. Він дозволяє індивідуальним та колективним суб'єктам визначати континуум (світопорядок) і відповідні траєкторії руху в ньому (спрямованості та ієрархії цінностей). По-друге, ним виступають набори цінностей, відображені в символах часових бюджетів руху тих чи інших архетипових образів суб'єктів в рамках та тих чи інших сценаріїв їх активностей. Ці набори цінностей, які відповідають «часовим бюджетам» тих чи іншим типів активностей, корелюють із статусно-рольовими ієрархіями. Останні визначають значущість тих чи інших груп людей в соціальній системі, себто, соціальні стратифікації, і проєкуються колективною уявою на ті чи інші образи мистецтва (літературно-художні, образотворчі, скульптурні і т.п.).

По-третє, складниками важливими побудови соціології мистецтва є габітуси, представлені в наборах типових патернів поведінки, рутин-узвичаєностей, підтримують вищепокладені елементи культурної системи у формі тих чи інших часо-просторових «прив'язок» – ритуалів, звичок, традицій, конвенцій-стереотипів тощо. Вони найчастіше презентуються в так званих банальних символах, яким не надається значення і які є приналежними до так званих рутин. Тим не менш, для соціології мистецтва розуміння таких символів є важливим для визначення змісту і напрямів інкультурації тих чи інших цінностей через різні символи, символічні композиції, теми та сценарії продуктів мистецтва.

Список використаної літератури

1. Бистрицький Є., Пролєєв С., Білий О. Національна ідентичність та громадянське суспільство. Київ : Дух і літера, 2018. 464 с.
2. Козловець М. А. Феномен національної ідентичності: виклики глобалізації : монографія. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка. 2009. 558 с.
3. Кримський С. Б. Цивілізаційний розвиток людства. Київ : Фенікс, 2007. 316 с.
4. Корень Є. Р. Деякі архетипи та символи в структурі епічних сюжетів: до постановки проблеми соціології мистецтва. *Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики*. 2022. Вип. 93. С. 89–103.
5. Луман Н. Общество как социальная система. Москва : Издательство «Логос», 2004. 260 с.
6. Романенко Ю. В., Святненко І. О, Зінченко А. А. Візуалізації в медійно-комунікаційному просторі: соціо-системологічний підхід. Київ : Видавничо-поліграфічний центр Інституту міжнародних відносин, 2014. 458 с.
7. Романенко Ю. В., Святненко І. О., Поцелуйко А. О., Ташенко А. Ю., Медведєва Ю. Ю. Етнічні ідентичності в дзеркалі тілесності та практик харчування : монографія. Київ : Вид-во ДУТ, 2015. 460 с.
8. Романенко Ю. В. Осевые символы идентичности в государственной агробиотике. Київ : Меркьюри-Подолье, 2017. 296 с.
9. Этническая идентичность: социосистемологическое измерение геополитики : монография / ред.-коорд. Романенко Ю. В. [Я. В.Зоська, Ю. Ю. Медведєва, Ю. В. Романенко, И. А. Святненко, Н. В. Туленков, Е. А. Хомерики]. Київ : Меркьюри-Подолье, 2016. 369 с.
10. Erikson, Erik H. Identity: Youth and Crisis. NEW YORK· LONDON, W.W. Norton & Company, Inc. 1968.
11. Bourdieu Pierre Forms of Capital: General Sociology, Volume 3: Lectures at the Collège de France 1983–84 Polity Press, 2021. 450 p.
12. Eisenstadt, S. Revolution and the Transformation of Societies A Division of Macmillan Publishing Co., Inc. London. 1978.
13. Fichter, Joseph H., and Milton Rokeach. «Beliefs, Attitudes and Values: A Theory of Organization and Change.» Journal for the Scientific Study of Religion, Jan. 1970.
14. Freud, S. The interpretation of dreams. Part I., S.E., 4:1–338. 1900.
15. Freud, S. The interpretation of dreams. Part II., S.E., 5:339–625. 1900.
16. Laplanche, Jean; Pontalis, Jean-Bertrand «Id». The Language of Psychoanalysis. Abingdon-on-Thames: Routledge. 2018.
17. Luhmann, N. Einführung in die Systemtheorie. Heidelberg : Carl-Auer[de], 2002. 360 s.
18. NEUMANN Erich Depth Psychology and a New Ethic. Shambhala; Reprint edition. 1990. 168 p.
19. NEUMANN Erich The Great Mother: An Analysis of the Archetype Translated by Ralph Manheim Foreword by Martin Liebscher. 2015. 624 p.
20. Talcott Parsons. The Concept of Society: The Components and Their Interrelations. In: T.Parsons. Societies: Evolutionary and Comparative Perspectives. Englewood Cliffs (NJ) : Prentice-Hall. 1966. p. 5–29.

21. Rickert, Heinrich Kulturwissenschaft und Naturwissenschaft, 6th and 7th expanded editions, Tübingen : Mohr Siebeck. 1926.

22. Smokova, L. Social group identity and acculturation strategies of people from immigrant backgrounds: an interaction perspective. Kassel University Press GmbH c/o VUZF University: Sofia. 2013. Pp. 180–202.

23. Smokova, L. Acculturation process and ethnic identity of Immigrants in Germany. *International Scientific Journal «Diogen Psychology»*. 24(1). 2016. Pp. 33–44.

24. Koren YE. R. Visual symbols in romanian epic works. Part 1. Theoretical foundations of the research and description of the plot. *Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики*, 2022. Вип. 94. С. 57–66.

Khomeriki O. A. Cultural and social systemology in the sociology of art: perspectives of application

The article builds a descriptive-analytical scheme of the possibilities of applying cultural and social systemology in the study of epic works as subjects of sociology of art, and also solves the problem of using the conceptual-categorical apparatus of cultural and social systemology in understanding works of art, studying their symbolic components (images, symbols, archetypes, etc.) and reflections on the perspectives of their application in the sociology of art.

As a result of the conducted research, it was concluded that the possibilities of cultural and social systemology and its derivative visual analytics and sociology of visual symbols in the analysis of works of art and the development of sociology of art are quite promising. It is noted that the Ronyattiev-categorical apparatus of the specified directions allows working with the symbolic space of the fairy tale with an understanding of the universal values of culture and society: the worldview as an image-picture of the world, the “cartography” of which is categories, which allows individual and collective subjects to determine the continuum (world order) and the corresponding trajectories of movement in it (directions and hierarchy of values).

It was established that the sets of values are reflected in the symbols of the “time budgets of the movement” of certain archetypal images of subjects within the framework of certain scenarios of their activities. It is emphasized that these sets of values, which correspond to the “time budgets” of certain types of activities, correlate with status-role hierarchies that determine the importance of certain groups of people in the social system, i.e., social stratifications, and are projected by the collective imagination on those or other fairy-tale characters. It was noted and noted that the habits presented in sets of typical patterns of behavior; routines-customs, support the above-mentioned elements of the cultural system in the form of certain time-space “ties” – rituals, habits, traditions, conventions-stereotypes, etc. It was determined that they are most often presented in the so-called banal symbols, which are not given any meaning and which belong to the so-called routines. It is emphasized that for the sociology of art, the understanding of such symbols is important for determining the content and directions of inculturation of certain values through various symbols, symbolic compositions, themes and scenarios.

Key words: *cultural and social systemology, visual analytics, sociology of art, meanings, axiosphere, worldviews, values, orientations, hierarchies/heterarchies of values, status-role hierarchies, social habits, archetypes, symbols.*